

Fjernsynet fikk flere til å stemme

Utbygging av fjernsynsdekningen ledet til høyere valgdeltagelse ved kommune- og stortingsvalg rundt i landet for cirka 50 år siden.

Forskning viser at ...

Rune J. Sørensen

Nye mediekkanaler fører ikke nødvendigvis til en bedre informert offentlighet og økt politisk engasjement. Professor Matthew Gentzkow viste for eksempel at innføringen av fjernsyn i USA svekket folks politiske kunnskaper og reduserte deltagelsen i Kongressvalgene.

I Europa ble tv innført som et offentlig ansvar. Kan det tenkes at fjernsynet har gitt positive effekter på valgdeltagelsen med annen organisering og annet innhold enn i USA?

Da Stortinget diskuterte innføring av fjernsyn på 1950-tallet viste motstanderne nettopp til farene ved «amerikanske tilstander». Politikerne ønsket å unngå reklamens fordommende effekter. Tv skulle bidra til å utdanne befolkningen og styrke demokratiet. Hadde statsfjernsynet positiv innflytelse på nordmenns kunnskapsnivå og politiske deltagelse?

Det var kostbart og tok mer tid å bygge ut fjernsynet i Norge enn i mange andre land. Det tok nesten 20 år før hele befolkning

gen hadde tilgang til fjernsynssignaler på grunn av innbyggere som bodde spredt. De folkerike kommunene fikk tilgang til signalene først. Utbyggingen skjedde fra sør til nord.

Tilgang til TV-signaler ble dermed en sideeffekt av geografi. Folk i en kommune kunne være heldige og få tilgang tidlig, mens de i nabokommunen måtte vente lenge for å få se tv. Tidspunktet for tilgang til fjernsyn i ulike områder blir så godt som tilfeldig og tilgangen til tv kan derfor analyseres som et «naturlig eksperiment».

Analysen bruker detaljerte opplysninger om tidspunkt og plassering for TV-senderne - i alt 48 hovedsendere og drøyt 2900 lokale stasjoner. Dette ble brukt til å lage kart over fjernsynets dekningsområder. Tidspunktene for tilgang til TV-signaler ble så kombinert med valgstatistikk på kommunenivå.

Studien viser at norsk fjernsyn ledet til en høyere valgdeltagelse i Stortingsvalgene - altså det motsatte av i USA. Effektene er ikke sterke, men godt synlige i dataene.

Fjernsynet ga i hovedsak informasjon om nasjonale forhold, og lite om politikk i den enkelte kommune. Det er derfor overraskende at tv også hadde en positiv effekt på deltagelse i kommunevalgene. Folks interesse for nasjonal politikk smitter kanskje over til lokalpolitikken.

De nasjonale Valgundersøkelsene fra 1965, 1969 og 1973 inneholdt en rekke spørsmål om mediebruk og politiske forhold. Alle respondentene fra

Valgkamp på TV var et helt nytt fenomen i 1961. Årets valgkamp ble åpnet i det store TV-studioet på Marienlyst med det første av ni programmer foran valget. Foto: Ivar Aaserud/NTB scanpix

1965-undersøkelsen ble intervjuet på nytt i 1969 og 1973. Det gjør det mulig å koble intervjuene med tidspunktet for kommunens tilgang til TV-signaler, og å sammenligne folks politiske engasjement og deltagelse i den enkelte kommune før og etter at de kunne se fjernsyn.

Analysene viser at de fleste var raske til å kjøpe TV-apparat når signalene var tilgjengelige. Fjernsynet ble raskt den viktigste kilden til politisk informasjon - stort sett til fortrelsel for radioen. I motsetning til hva som var tilfellet i USA fortsatte folk å lese aviser - noe som er viktig fordi aviser var - og er - viktigste kilde til informasjon om lokalpolitikk. Analysen viser at fjernsynet stimulerte folks politiske

interesse, bedret kunnskapene og bidro til mer politisk diskusjon folk imellom.

Dagens mediesituasjon er en helt annen enn på 1960-tallet, og allmennkringkasterens begrunnelse må sees i nytt lys. Nedsjæringer og svekket journalistisk slagkraft i de tradisjonelle avisene kan øke viktigheten av allmennkringkasting.

Det er behov for en nyhetsdekning som motvirker mange mediers tilbøyelighet til å kommentere snarere enn å rapportere, til å kopiere andres reportasjer fremfor å undersøke sakene selv, og farene ved at «falske nyheter» spredt gjennom sosiale medier.

Rune J. Sørensen, professor ved Institutt for samfunnsøkonomi ved Handelshøyskolen BI

Forskningen

Hvem: Rune J. Sørensen
Hva: «The Impact of State Television on Voter Turnout»
Hvor: British Journal of Political Science, publisert på nett 19. desember, 2016.

Hvem: Matthew Gentzkow
Hva: «Television and Voter Turnout»
Hvor: Quarterly Journal of Economics 121 (3): 931-72, 2006.

Forskning viser at ...

Oppsiktsvekkende funn? Ny innsikt? Skriv til spalten «Forskning viser at ...». Tekstlengde inntil 3500 tegn (inkludert mellomrom). debatt@dn.no

Rune J. Sørensen, professor, Institutt for samfunnsøkonomi ved Handelshøyskolen BI

Fjernsynet stimulerte folks politiske interesse, bedret kunnskapene og bidro til mer politisk diskusjon folk imellom

Sol, statistikk og grønt skifte

Professorene Dag Lorents Aksnes og Jan Petter Hansen skriver i DN 11. februar at tempoet i det grønne skiftet avtar, med henvisning til statistikk over installert mengde solenergi i Europa det siste tiåret. De tar trolig feil, av flere grunner.

Den metoden professorene har benyttet (logistisk regresjon), er et tvilsomt valg på dette tidlige stadium i solenergiens livsfase, og den gir per definisjon en lav fremtidsprognose, altfor lav. Mange andre forutsetninger kunne ha vært valgt, og globalt kan veksten like gjerne anslås å være eksponentiell, selv om det trolig overvurderer vekstpotensialet.

Statistisk baserte prognoser spriker voldsomt og har begrenset utsagnskraft. Det er mer relevant å se på de egentlige drivkreftene: subsidiepolitikken og kostnadsutviklingen.

Europa har vært i front i fornybarsatsingen. Sterke subsidier har bidratt. De reduseres her, mens veksten tiltar i andre deler av verden, som Nord-Amerika, Kina og Asia for øvrig. Afrika og Midtøsten henger etter, men forholdene ligger godt til rette der.

De siste fem år er kostnaden ved storskala solenergi mer enn halvert. Fortsatt produktivtetsvekst er basis for spådommer om ytterligere fall av samme størrelse før 2025. Solenergi spiller ofte på lag med batterier, og kostnaden for batterier har sunket enda mer.

Mange steder i verden er solenergien konkurransedyktig i forhold til andre energiformer, og konkurranseskraften er økende. Selv uten subsidier vil solenergi vinne frem i stadig flere land.

Redusert vekstrate i europeisk solenergi de siste årene sier lite om utviklingen i den globale solenergien i årene fremover. Solenergien blir stadig mer konkurransedyktig.

Gunnar G. Løvås, statistiker og energiexpert, Oslo

Kollektiv rettsikkerhet

I DN 16. februar advarer høyesterettsdommer Arnfinn Bårdsen

mot «rådyre rettsoppgjør». Skolenes landsforbund har tatt konsekvensen av dette og innført advokatforsikring som kollektiv medlemsfordel. Vi deler bekymringen for at rettsikkerhet ellers blir noe bare de rikeste har råd til. Behovet er stort. Siden 2013 har medlemmene våre brukt advokat i 890 saker om samlivsbrudd, barn, arv, eiendom og kjøp.

Hele 11 LO-forbund har tilsvarende ordning. Vi kan ikke betale 1471 kroner timen, snittprisen for privatpersoner.

Advokatforeningens leder mener en del advokater informerer for dårlig om kostnader. Privatpersoner trenger hjelp til å vurdere om saken er god nok, eller om risikoen for tap er for stor.

Dette gjør at lommeboka avgjør egen rettsikkerhet. Det forsterker klasseskiller, unødvendig.

Advokathjelp gjennom forsikring fjerner risikoen for våre medlemmer fordi også motpartens omkostninger dekkes hvis man taper. Når mange betaler litt, kan alle som trenger det, få hjelp, uten timepris. Vi bidrar heller ikke til «amerikanske tilstander». Tvert om tror vi at saker løses raskere når motparten ser at våre medlemmer ikke har økonomisk risiko ved å gå til retten. De må slippe å være så redd for regningen at de lar være å be om advokathjelp før det er for sent.

Gunnvor Sen, annen nestleder i Skolenes landsforbund